

NAAR EEN MODERN BELGIË

HUMANISTISCH EENHEIDSFEDERALISME MET VIER REGIO'S

Peter Van de Ven

Augustus 2010

DE BESTUURLIJKE ORGANISATIE VAN ONS LAND	3
1. HIËRARCHIE VAN BESTUURNIVEAUS	3
2. OMSCHRIJVING VAN DE FEDERALE KERNTAKEN, REKENING HOUDEND MET DE GROEIENDE BEVOEGDHEDEN VAN DE EUROPESE UNIE	3
3. MENSENRECHTELIJK-GEORIËNTEERDE SUBSIDIARITEIT	4
4. VIER REGIO'S, TWAALF PROVINCIES	5
5. HERFEDERALISERING VAN HET BELEID VAN STEDEN EN GEMEENTEN	6
6. OVERDRACHT VAN BEVOEGDHEDEN VAN GEWESTEN NAAR PROVINCIES	6
7. OVERDRACHT VAN BEVOEGDHEDEN VAN GEWESTEN NAAR DE FEDERALE OVERHEID	6
8. NIEUWE REGIONALISERINGEN ?	6
9. FEDERALE KIESKRINGEN	7
10. MINDERHEDENRECHTEN	7
11. ONDERLINGE AFSTEMMING	7
12. INITIATIEVEN OM VERVREEMDING TEGEN TE GAAN	7
ONZE DEMOCRATIE	8
1. COMMUNICATIEVE DEMOCRATIE	8
2. HET RECHT OM GEHOORD TE WORDEN	8
2. EERLIJK, REDELIJK EN MET OPEN VIZIER	9
3. RESPECT VOOR LOGISCH DENKEN	9
4. EVENWICHTIGE INSTELLINGEN	10
5. REPUBLIEK OF MONARCHIE ?	10
6. VOLKSRAADPLEGINGEN	10
7. DE OPKOMSTPLICHT	11
8. DE LEKENSTAAT	11
9. FEDERALISME	13
10. EEN CREATIEF PRO-BELGISCH ENGAGEMENT	14
ONZE TAALPERIKELLEN	14
1. TAALVRIJHEID	14
2. TAALHOFFELIJKHEID	15
DE MENSELIJKE IDENTITEIT	16
EEN BELGISCH HUMANISME	17
DE DIALOOG	19
EEN SLOTBESCHOUWING	20

Waar de komende maanden ons land, België dus, zullen brengen, kan niemand voorspellen. Dit hangt voor een belangrijk deel af van de mate waarin de Vlaamse politiek vasthoudt aan haar obsessie met confederalisme. Nochtans is een algemene herfederalisering ook een "substantiële" of "grote" staats hervorming. Bijgevolg bestaat één van de problemen met betrekking tot het institutionele uit de demystificatie van het begrip zelf. Staats hervorming is geen synoniem voor "meer Vlaamse bevoegdheden", regionalisering is slechts één van de mogelijkheden om de overheid te optimaliseren.

Als België dan toch institutioneel hervormd moet worden, is de belangrijkste vraag hoe wij ons dit toekomstig België wensen. De onverzoenbaarheid van Eénheidsfederalisme en confederalisme is duidelijk, en daar ligt dan ook de fundamentele keuze. Vraag is of confederalisme binnen België een democratisch draagvlak heeft, en, als dat zou lijken te bestaan, of het dan niet louter een symptoom is van participatie.

Het is niet opportuun een middenweg tussen het "Oude België" en separatisme te zoeken. Beter is een begeistereerd alternatief voor confederalisme, een creatief project voor een nieuw, modern België, een project dat voldoet aan de noden van de bevolking.

Ik wil hier een visie voor "Eénheidsfederalisme met vier regio's" voorstellen, dwz een België evenwichtig gebouwd op de waarden van de moderniteit en op het humanisme van de redelijke zelfbeschikking van de individuele burger, waarbij de gelaagdheid van de bestuursniveaus ten dienste staat van de mensenrechten en van de eenheid van ons land.

De bestuurlijke organisatie van ons land

1. Hiërarchie van bestuursniveaus

Het is nodig een hiërarchische volgorde van bestuursniveau te voorzien, waarbij de federale overheid aan de top van de piramide staat en alle lagere bestuursniveaus aan dit federale niveau loyauteit verschuldigd zijn. Dalen we de trappen van deze piramide af, volgen de regio's (gewesten), de provincies en steden en gemeenten.

Die hiërarchie kan als eerste leidraad dienen om binnen een subsidiaire structuur de bevoegdheden aan een bepaald niveau toe te wijzen.

Een hiërarchie in de wetgeving is daarbij noodzakelijk, dwz de Belgische wet moet boven de wetten en decreten van de andere bestuursniveaus staan.

2. Omschrijving van de federale kerntaken, rekening houdend met de groeiende bevoegdheden van de Europese Unie

Het is belangrijk federale kerntaken vast te leggen, taken dus die nooit geregionaliseerd mogen worden omdat ze verbonden zijn met het gelijkheidsbeginsel. Het spreekt vanzelf dat alle Belgen op eenzelfde manier recht hebben op de integriteit van hun bestaan, of op veiligheid, en men kan zich afvragen of "arbeid" niet om dezelfde reden tot de federale kerntaken behoort.

Bovendien is het zo dat de groeiende Europese eenmaking de bevoegdheden van de Europese deelstaten enigszins uitholt. Daarom is het noodzakelijk de federale kerntaken niet minimalistisch, maar maximaal te interpreteren. Zo wordt vermeden dat de gelijktijdigheid van een doorgedreven federalisme en overdreven Europese eenmaking samen een synoniem worden van separatisme. Een Eénheidsfederalisme is dus noodzakelijk een beperkt federalisme, dwz met maximale federale bevoegdheden.

3. Mensenrechtelijk-georiënteerde subsidiariteit

Elk bestuursniveau heeft enkele daaraan eigene kerntaken te vervullen, maar voor het overige behoren bevoegdheden toegewezen aan het meest opportune niveau. Dat betekent zowel een mogelijke niveauverhoging als -verlaging, in functie van de historische omstandigheden. De Vlaamse radicale subsidiariteit is een vorm van fundamentalisme die het gelijkheidsbeginsel kan schenden, aangezien woonplaats te veel aandacht krijgt. Beter is een mensenrechtelijk-georiënteerde subsidiariteit waarbij bevoegdheden geplaatst worden op het bestuursniveau waar ze het meest opportuun zijn met het oog op de implementatie van de mensenrechten. Deze subsidiariteit is geen principiële must, maar in een globaliserende wereld met verschillende bestuursniveaus heeft men wel een antwoord nodig op de vraag op welk niveau welke bevoegdheden dienen waargenomen en met welk doel.

De Belgische instellingen kunnen best niet georganiseerd worden volgens de principes van territorialiteit en uniformiteit, zoals het confederalisme voorschrijft, maar wel volgens de principes van vrijheden binnen bestuurlijke gelaagdheid.

Bestuurlijke gelaagdheid betekent dat de wereld georganiseerd wordt als een bladerdeeg van bestuursniveaus, die elk bestaansrecht hebben en elk een eigen eigenheid belichamen. Elk beleidsniveau staat voor een wettelijk kader van burgerrechten en -vrijheden, binnen deze mondiale gelaagdheid van bestuursniveaus. Geen wereldregering, geen wereld van dorpen, noch al dan niet conflicterende grote machtsblokken, maar mondiale bestuurlijke gelaagdheid is de meest gepaste manier om aan wereldburgerschap een vredelievende vorm te geven: Verenigde Naties, statenunies, naties, provincies, steden, districten. Het territorialiteitsbeginsel en de nationale soevereiniteit blijven daar bij aanwezig, maar worden behouden met een minimalistische invulling.

Het Vlaamse beleidsniveau heeft dus bestaansrecht, maar alleen in die mate dat het te maken heeft met objectieve specifieke kenmerken, bv het feit dat de moedertaal in Vlaanderen overwegend Nederlands is. Sommige andere bevoegdheden, zoals bv Buitenlandse Zaken, horen er niet thuis, en dienen aan andere bestuursniveaus toe te komen.

Monetair beleid wordt steeds meer Europees, toerisme is streek gebonden en kan aan de provincies toekomen.

België is een historisch en politiek gefundeerd bestuursniveau. Als "bestuurlijk" gebied heeft het zich het sinds de antieke oudheid herhaaldelijk herbevestigd. Het huidige België is ontstaan als onderdeel van de democratiseringsgolf die rond 1830 door Europa ging tegen de Heilige Alliantie van Klemens von Metternich. Als moderne federale natie waarborgt België een evenwicht tussen centralisering en decentralisering. Het is een bestuursniveau dat onze burgerlijke vrijheden en mensenrechten garandeert. Kortom: België heeft als bestuursniveau volwaardig bestaansrecht.

Het Belgisch bestuursniveau kan gezien worden als het grondwettelijk niveau, met inbegrip van alle bevoegdheden die vasthangen aan het gelijkheidsbeginsel. Alle Belgen hebben in gelijke mate recht op bv. gezondheidszorg, arbeid en veiligheid, deze bevoegdheden horen dus thuis op het federale niveau. Arbeid is een federale kerntaak. Aangezien België als bestuursniveau voor het gelijkheidsbeginsel staat, kunnen vele samenlevingsproblemen best benaderd worden vanuit de invalshoek van de anti-discriminatiewetgeving, ook als het om taalproblemen gaat. Taalproblemen horen thuis in de anti-discriminatiewetgeving. In confrontatie met eventuele discriminaties en gevolgen van taalimperialisme (Frans, Engels Nederlands of welk dan ook), is het zinloos deze discriminaties tgv centralisering in te ruilen voor een andere discriminaties tgv decentralisering (dwz radicale subsidiariteit).

4. Vier Regio's, twaalf provincies

Om polarisering te vermijden worden gewesten en gemeenschappen best omgevormd tot 4 regio's: Vlaanderen, Brussel, Wallonië, en Eupen-Malmédy. Twee regio's werken polariserend, bij drie bestaat het gevaar dat twee samenspannen tegen één. Daarom zijn er best minstens vier regio's.

Ook is daarmee niet principieel vastgelegd welk niveau "het dichtst bij de mensen" staat: stad, provincie of regio. Op die basis kunnen we België "hertekenen" als "in elkaar grijpende kringen" (volgens de ideeën van de sociocratie), en daarbij hanteer ik het principe: 1 België, 4 Regio's en 12 Provincies.

Zoals reeds vermeld, blijft België daarbij de centrale overheid waaraan alle andere bestuursniveau verantwoordig zijn. Dat betekent dat in een hiërarchie van bestuursniveaus de volgorde geldt: België, regio, provincie, steden en gemeenten.

Aan dit centrale Belgisch bestuur ondergeschikt kunnen 4 regio's afgebakend worden. De regionale bevoegdheden worden minimalistisch ingevuld, wat betekent dat een deel van de huidige gewestelijke bevoegdheden geherfederaliseerd dient te worden. Een ander deel van de gewestelijke bevoegdheden wordt overgedragen aan de provincies, zodat de huidige gewesten als tussenniveaus omgevormd worden tot echte Belgische regio's, tot overlegplatforms.

Om dit mogelijk te maken is het nodig twee nieuwe provincies te omschrijven: Brussel en Eupen-Malmédy. We hebben dan 12 provincies ipv de huidige 10: Brussel, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Vlaams-Brabant, Limburg, Henegouwen, Waals-Brabant, Namen, Luik, Luxemburg, Eupen-Malmédy. In Brussel en Eupen-Malmédy vallen regio en provincie dus samen. De provinciale werking wordt zo aanzienlijk uitgebreid, wat een bestuur "dicht bij de mensen" mogelijk maakt.

Brussel kan gezien worden als een internationale stad, een hoofdstad-staat: zowel provincie, regio, hoofdstad van Europa, hoofdstad van België (en van de Belgische regio's naar keuze). Dat het grondgebied van Brussel daarbij mogelijk enige uitbreiding nodig heeft, is vanzelfsprekend. Brussel heeft niet alleen een rol als hoofdstad van België maar ook als hoofdstad van Europa. Brussel wordt dus best een entiteit op zich. Dat betekent dat ik elke "aansluit-agenda" verwerp. Zowel Wallonië als Vlaanderen moeten Brussel volkomen loslaten: Brussel is Brussel is Brussel.

Omdat er op dit ogenblik gemeenschappen bestaan, bemoeien gewesten zich buiten hun grenzen. Dat is een ongezonde toestand. Best is dus gewest en gemeenschap te laten

samenvallen, waardoor het concept "gemeenschap" de facto verdwijnt, dwz we kunnen gemeenschappen afschaffen door ze laten samen te vallen met de gewesten. Na die synthese vormen ze dan volledig gescheiden regio's. Om dit mogelijk te maken, moeten daarom eerst twee gemeenschappen worden bijgemaakt, of benadrukt: de Brusselse en de Duitstalige. Die vallen samen met de Brusselse en Duitstalige gewesten, zodat België dan voortaan vier volledig gescheiden gewest-gemeenschappen, dwz vier regio's telt.

Deze regio's moeten niet te veel bevoegdheden hebben, maar alleen die nodig zijn om de specifieke eigenheid ervan te besturen. Het is daarom ook nodig de eigenheid per regio te bepalen en alsook die van regio's in het algemeen. Zoals reeds vermeld, is het, om institutionele conflicten te vermijden, nodig een hiërarchie van bestuursniveau in te voeren, zodat de regio's ondergeschikt worden aan de federale overheid.

De gedachte dat de taalgrens voor eeuwig gebetonneerd zou zijn, is te gek voor woorden. Het komt erop aan dat de taalgrens de demografie volgt, en niet omgekeerd. Anderzijds is het logisch dat alleen gemeenten op de taalgrens kunnen kiezen waar ze willen bijhoren. En dus is het redelijk de taalgrens te flexibiliseren op basis van een bv tienjaarlijks gemeentelijk referendum. Faciliteiten zijn ook zo'n gedrocht waardoor het ene gewest zich gaat moeien in het andere. Zij kunnen dan ook best afgeschaft worden, maar wel in ruil voor leefbaarheidsgaranties.

De eerste leefbaarheidsgarantie zijn taalvrijheid en taalhoffelijkheid. Bovendien kunnen de erkende landstalen best vastgelegd worden: Nederlands, Frans, Duits. Gezien de talrijke migraties is het nodig de erkende landstalen te herbevestigen. Dit zijn Nederlands, Frans en Duits. Dus geen Turks of Portugees, maar ook geen Engels. Bij dit alles moet duidelijk zijn dat taalvrijheid belangrijker is dan de taaldwang van het territorialiteitsbeginsel.

Elke vorm van taalfundamentalisme is te verwerpen, zeker als het om "vernederlandsing van het straatbeeld" of woonbeleid gaat.

5. Herfederalisering van het beleid van steden en gemeenten

Om dit mogelijk te maken krijgt de Vlaamse regering een ondergeschikte rol tegenover de federale, maar is het ook noodzakelijk om het beleid van steden en gemeenten te onttrekken aan de bevoegdheid van de gewesten, dus te herfederaliseren en opnieuw onder te brengen bij de kerntaken van de federale overheid. Ook de steden en gemeenten hebben als laagste niveau een belangrijke taak bij implementatie van de mensenrechten.

6. Overdracht van bevoegdheden van gewesten naar provincies

Om het evenwicht tussen de bestuursniveaus nog verder te herstellen, is het nodig ook het provinciale niveau te versterken door een aantal gewestelijke bevoegdheden provinciaal te maken. Ik denk daarbij aan toerisme, dat erg streekgebonden is, of aan inburgering.

7. Overdracht van bevoegdheden van gewesten naar de federale overheid

Gelet op vorig punten en gelet op grote hoeveelheid reeds geregionaliseerde bevoegdheden, is het onontbeerlijk ook andere van de nu gewestelijke bevoegdheden te herfederaliseren. Ik denk bv aan Hoger Onderwijs, Sport en Cultuur, Milieu of Ontwikkelingshulp. Daarentegen kunnen Zeevisserij, Plattelandsbeleid, (lager en middelbaar) Onderwijs, Vorming, of Ruimtelijke Ordening beter regionaal blijven.

8. Nieuwe regionalisering?

Blijft de vraag of er ook nieuwe regionalisering nodig zijn. Dat is mogelijk zo, maar dan enkel met het oog op consistentie en optimaliseren van het bestuur, en met het oog op

een efficiënt mensenrechtenbeleid. Telkens dient dan aangetoond te worden waarom regionaliseren de enige en betere oplossing is om de bevoegdheid te optimaliseren, en dat er geen sprake is van radicale "Vlaams-Vlaamse" subsidiariteit.

9. Federale kieskringen

Omgekeerd is het nodig om de federale overheid te versterken. Eén van de middelen daarbij is het hanteren van kieskringen per beleidsniveau, dwz federale kieskringen bij federale verkiezingen. Het gelijkheidsbeginsel vereist dat voor het federale niveau elk politicus, en elke federale partij, door elk stemgerechtigd burger verkiesbaar is. Een federale kieskring voor het voltallige federale parlement is dan ook niet meer dan de logica zelve.

10. Minderhedenrechten

De Vlaamse Regering behoort tot die uitzonderingen die zich binnen Europa nog steeds tegen het Europese minderhedenverdrag verzetten. Ook dit is een punt dat bovenaan de agenda mag komen. Burgerlijke vrijheden zijn in een moderne natie belangrijker dan het territorialiteitsbeginsel. Een moderne democratische wetgeving is ondenkbaar zonder minderhedenrechten. Die moeten ook mogelijk zijn op taalgebied, al kan men die beperken tot de erkende landstalen.

Tweetaligheid kan men zien als een soort een burgerplicht, zeker in Brussel. Nodig is te investeren in tweetalig onderwijs binnen het Brussels gewest.

11. Onderlinge afstemming

Het concept "homogene bevoegdheidspakketten" is een eufemisme voor bevoegdheden waar men almacht over wil hebben. Zulks is onwenselijk en onmogelijk, want er is altijd een vorm overleg noodzakelijk tussen verschillende diensten van gelijk en verschillend bestuursniveau.

Nodig is om geen absurditeiten te creëren door conflicterende besturen. Een hiërarchie kan daarbij helpen, maar ook moet er actief gewerkt worden om bestuurlijke wantoestanden te vermijden en op te lossen. Dit kan door coördinatie en onderlinge afstemming, alsook door de aanwezigheid van een daartoe bijzonder op te richten klachten-centrum.

12. Initiatieven om vervreemding tegen te gaan

Projecten die depolariseren kunnen initiatieven omvatten waarbij burgers van alle delen van België elkaar ontmoeten, maar het omvat ook het afbouwen van praktijken die de vervreemding bevorderen.

Gewestelijke beleidsmaatregelen die niet bestuur, maar vervreemding tot doel hebben, kunnen gezien worden als een misbruik van autonomie, en kunnen aldus ongrondwettelijk worden verklaard door een daartoe bevoegde rechtbank, bv de Raad van State of het Grondwettelijk Hof.

Men kan nagaan in hoeverre het in dat perspectief nodig is de gewestelijke en federale verkiezingen te laten samenvallen

Orde dient op zaken gesteld wat betreft het taalgebruik van de Vlaamse media, die onvoldoende over België en de Belgen spreken en te veel over Vlaanderen en de Vlamingen, die voortdurend met allerlei propagandatrucs de mythes van de Twee-Volkeren-doctrine levendig houden, en die de eigenheid van de politieke profilering van Franstalige partijen miskennen.

Orde dient ook op zaken gesteld binnen de Vlaamse politiek, die op dit ogenblik anti-Belgische filters hanteert en die gedomineerd wordt door politici en partijen voortkomend uit de ex-Volksunie.

De intrekking van de "Vlaamse resoluties" en het stopzetten van de projecten tot Vlaamse grondwet zijn urgent. Om het Eénheidsfederalisme vorm te geven is het nodig een einde te stellen aan de Vlaams-nationale agressie van de Vlaamse Regering en van het Vlaams Parlement. Die anti-Belgische agressie is duidelijk omschreven in de zogenaamde "Vlaamse resoluties" van 1999, welke resoluties dienen ingetrokken te worden, omdat ze niets minder zijn dan de separatistische eis tot confederalisering van België.

De netto-balans zal hoe dan ook gemaakt worden: komt er "meer-Vlaanderen" (wat ik verwerp) of "meer België" (wat ik wens). Van wanneer wordt een staatsstructuur confederaal ?

Onze democratie

De huidige Belgische regimecrisis is zowel oorzaak als gevolg van een gebrekkige werking van onze democratie. De huidige communautaire crisis is in de eerste plaats een crisis van de Belgische democratie. Willen we de communautaire problemen oplossen, is het onontbeerlijk ook de werking van de instellingen vanuit democratisch oogpunt te optimaliseren. Het ene zal niet lukken zonder het andere.

Daartoe is eerst een analyse nodig van wat scheef gegroeid is, van de anomalieën binnen de Belgische democratie . Tot de aanpassingen die leiden in de richting van een België dat gebouwd wordt op de waarden van de moderniteit, behoren dus ook de nodige stappen naar maatregelen die onze democratie verdiepen en vooral: herwaarderen.

1. Communicatieve democratie

Het belangrijkste probleem in het kader van communautaire onderhandelingen, is het feit dat daarbij naar schatting drie miljoen Nederlandstalige Belgen politiek niet vertegenwoordigd zijn. De Vlaamse politiek stelt haar standpunt immers voor als het standpunt van "De Vlaming", de één en ondeelbare. Dat er numeriek evenveel "Vlamingen" als "Walen" zijn die met België verder willen en geen vragende partij zijn voor "verdere regionalisering", is de laatste zorg op deze wereld van de Vlaamse politiek, die de consequent logica van de participatie volgt.

Bovendien is de Vlaamse politiek in een verslindende tunnelvisie terecht gekomen, waardoor ze elke kritiek wegrationaliseert.

Om zowel de participatie als de politieke tunnelmentaliteit te corrigeren is een democratisch model op basis van communicatie noodzakelijk. We moeten de huidige totalitaire democratie omsmeden tot een communicatieve democratie.

2. Het recht om gehoord te worden

Een eerste stap is de uitbouw "het recht om gehoord te worden" , een recht welk door de Vlaamse politiek dagelijks geschonden wordt in communautaire kwesties. De Nederlandstalige Belgen, zijn de "ongehoorde Belgen" , de Vlaamse politieke is er uitsluitend voor en door Vlaams-nationalisten.

Het spreekt vanzelf dat niet ieder burger minister is, en dat niet elke ingeving van een burger zich in politiek beleid zou hoeven te vertalen. Maar het kan al evenmin dat de burgers herleid worden tot participatief stemme.

Een uitbreiding van de ombudsdiensten zou daartoe nuttig kunnen zijn, zodat zij naast echte klachten ook probleemmeldingen en oplossingsuggesties kunnen verwerken. Ook zou het goed zijn dat elk ministerie een bijzondere communicatiemedewerker heeft, om de bemerkingen vanuit de burgerbevolking de gepaste aandacht te geven. Misschien zijn ook goed begeleide communicatieve kanalen in het parlement nodig, waarbij ook burgers een spreekmoment kunnen krijgen.

2. Eerlijk, redelijk en met open vizier

De communautaire eensgezindheid onder de Vlaamse politici is een valse consensus die voortkomt uit een overdosis participatie. De partijbesturen worden exclusief door flaminganten bevolkt, wie geen flamingant is, maakt geen kans op politieke carrière in "Vlaanderen". De partijprogramma's werden op elkaar afgestemd zodat de kiezer ze niet meer kan logenstraffen. Zij hebben de keuze tussen een Vlaamse Leeuw met bruine, rode, oranje of rode tong, maar ze zijn gedoemd om voor "meer Vlaanderen" te stemmen, dat is zo geregeld door onderlinge overeenkomst tussen de partijen.

De ex-Volksunie vergiftigt België, dat is duidelijk. De huidige anti-Belgische filters zijn een expressie van de inquisitorialiteit van de Vlaamse politiek, die niet alleen van alle Vlamingen flaminganten wil maken, maar die vooral de Vlaams-nationale geloofszuiverheid binnen de Vlaamse politiek wil veilig stellen.

De Vlaamse politiek is geen spiegel van de bevolking die ze beweert te vertegenwoordigen: een consensus over staatshervorming bestaat wel binnen de Vlaamse politiek, maar niet binnen de Nederlandstalige bevolking. Onder de Vlaamse burgers heerst een communautaire verdeeldheid die door de Vlaamse politici deskundig taboe werd verklaard en weggemoffeld.

Een ander manipulatiemiddel is de beheersing van de media, die van de participatie een populairisme maakt, dwz een systeem waarin entertainment en politiek elkaar overlappen. Deze wantoestanden in politiek en media vragen om rechtzetting

3. Respect voor logisch denken

Binnen de Vlaamse politiek heerst de almacht van het irrationeel discours, waarbij het gebruik van drogredenen de regel is, en naar alle waarschijnlijkheid op partijbijeentkomsten wordt ingeoeft.

Politieke keuzes worden "bewezen", redeneringen draaien in cirkels, tegenstrevers worden verdacht gemaakt, er wordt eindeloos gespeeld op de dubbele betekenis van woorden, stijl lijkt belangrijker dan inhoud, er wordt gerepliceerd op onbestaande argumenten, men speelt op de man in plaats van op de bal, valse dilemma's rollen in overvloed, er wordt geridiculiseerd en bedreigd met gevolgen, anachronismen opgedist, of gewoon onzinnige praat verkocht. Irrationalisme vernietigt het politieke debat, de Vlaamse politiek is daar een treffend voorbeeld van. Het politieke debat is op dit ogenblik vergeven van manipulaties, propaganda en een overvloedig gebruik van drogredenen, welke irrationaliteit elke vorm van constructief debat vernietigt.

Het herstel van het logisch denken in politieke middelen, is daarom allicht het belangrijkste element ter herstelling van onze democratie. Van politici mag verwacht worden bij wijze van ethische code dat het debat rationeel gevoerd wordt, met dien verstande dat rationeel geen synoniem is met "economisch van aard". Rationeel staat voor logische consistentie en menselijke redelijkheid die een opbouwend beleid beogen.

Het herstel van het parlementair debat is cruciaal voor het herstel van de democratie.

4. Evenwichtige instellingen

De afschaffing van de senaat is uiteraard een slecht idee. Daardoor komt immers alle parlementaire controle bij de Kamer te liggen, die al te gemakkelijk door partijtucht manipuleerbaar is. In combinatie met een protocollaire functie van de monarchie, zou dit een te aanzienlijke macht geven aan de Eerste Minister. Die zou in dat geval ontsnappen aan de controle van het parlement en aan die van het Staatshoofd.

Elke democratie is gebouwd op behoorlijke machtsevenwicht en machtsspreiding, welke daardoor zouden verbroken worden. De senaat omvormen tot een communautair overlegcomité, zou de bevestiging inhouden van de Twee-Volkeren-Doctrine, en bijgevolg dus ook de negatie betekenen van de zelfbeschikking van de individuele burger.

Het is een evidentie dat eveneens een invulling van de voorzitters van Kamer en Senaat door politici die zulke verantwoordelijkheid waard en waardig zijn, meer dan noodzakelijk is: een Vlaams-nationalisten horen niet thuis in belangrijke federale functies.

5. Republiek of monarchie ?

Op een bepaalde manier heeft het koningshuis belang bij een zekere communautaire spanning, waarbij het zich als bestaansvoorwaarde voor de politieke stabiliteit van België kan opwerpen. Ook wat betreft amnestie voor oorlogscollaboratie, hebben het Vlaams-nationalisme en onze monarchie mogelijk gedeelde belangen. Doch, de koningskwesie toonde het duidelijk: het koningshuis is België niet. De soevereiniteit van België ligt bij de burgers. Met andere woorden: ons koningshuis is slechts één element uit de geschiedenis van België. Een moderne monarchie echter, waarbij de Koning als instituut, en als mens, zijn plaats kent in een democratische rechtstaat, en die daarin een humanitaire, positieve en stabiliserende rol kan spelen, is ver te verkiezen boven een inhoudsloze protocollaire invulling van de rol van de Koning.

Bovendien is het duidelijk dat de begrippen "democratie" en "republiek" geen synoniemen zijn. Een republikeinse ordening geeft geen garanties over de aanwezigheid van een democratische cultuur. Dat geldt in het bijzonder wanneer we het huidige België vergelijken met de utopische separatistische tekentafelplannen voor een strak geleide deelstaat, met slechts één partocratische macht, zonder stabiliserende evenwichten, louter drijvend op een manipuleerbare en mistige "volkswil", al dan niet vertolkt door een "sterke leider".

België laten verdampen in een totalitair Europa, gedreven door een nostalgisch verlangen naar een 21ste eeuwse restauratie van het Heilige Roomse Rijk, is al evenmin een optie.

Een gepaste invulling van de monarchie, maakt het streven naar een republiek overbodig. Communautaire vrede maakt de vraag "monarchie of republiek" overbodig.

6. Volksraadplegingen

"Directe democratie", ook wel BROV genoemd, is fundamenteel verschillend van het concept "volksraadpleging". Een BROV gaat uit van een groep burgers die het initiatief nemen, de resultaten zijn bindend, en kunnen meestal inhoudelijk niet getoetst worden aan legale grondbeginselen of wetten. BROV is eigenlijk "democratie op zij platst", een soort dictatuur van de meerderheid, en vooral een middel om de mensenrechten en de invloed van supranationale instellingen te omzeilen.

Een Volksraadpleging is dus geen BROV. Zij gaat uit van de regering, is niet noodzakelijk dwingend, en behoort de grondwet te respecteren. Juist daarom zijn volksraadplegingen een uitstekend middel om de mening van de burgers op te nemen als element in het

dossier over een beleidsbeslissing. Bij zeer ingrijpende veranderingen zou het organiseren van een volksraadpleging best de regel zijn. Daartoe is het nodig een passende wetgeving over het organiseren van volksraadplegingen te maken, om manipulatie te vermijden. Zo is het vanzelfsprekend dat voorafgaand aan een volksraadpleging een diepgaand maatschappelijk debat noodzakelijk is, en dat de voorgelegde vragen adequaat geformuleerd zijn. Op die manier vormen volksraadplegingen een passend tegengewicht tegen de tendens naar participatie.

Meer concreet in verband met communautaire onderwerpen, is het duidelijk dat de omschakeling van federalisme naar confederalisme een ingrijpende verandering is, een "revolutie" om het met de woorden van haar voorstanders te zeggen. Tot zulk een ingrijpende verandering kan men niet besluiten zonder de burgers te kennen, dwz het is anti-democratisch te besluiten tot een confederale ordening van België zonder volksraadpleging. Op dit ogenblik bestaat er geen meerderheid voor confederalisme, noch binnen België, noch binnen Vlaanderen, daarover bestaat alleen een consensus binnen de Vlaamse politiek.

Met de blik op een overzicht tussen alle democratische visies die nu de ronde doen, lijkt me het behoud van de representatieve democratie het meest aangewezen.

7. De opkomstplicht

Eveneens om de participatie te democratiseren, maar ook om de zelfbeschikking en de waardigheid van de burgers te respecteren, zijn ook de afschaffing van de opkomstplicht en het minimaliseren van de partijtucht noodzakelijk.

8. De lekenstaat

België staat voor het grondwettelijk kader van een moderne democratische lekenstaat. Daaruit volgt godsdienstvrijheid voor alle religies en levenswijze, maar ook zero-tolerantie ten aanzien van elke vorm van fundamentalisme, religieus of seculier. De actieve afwijzing van fundamentalisme is de essentie van de lekenstaat, het is een neutraliteit die de vrijheden van de burgers garandeert, omdat ze bepaalt dat geen burger de vrijheid van een ander burger mag schenden. De burger geniet (godsdienst)vrijheid omdat de lekenstaat niet toestaat dat de een burger zijn wil (in levensbeschouwing) oplegt aan een ander. In een democratische lekenstaat zijn alle burgers vrij tot het aangaan van verbintenissen en het vormen van gemeenschappen, maar niemand heeft het recht anderen daartoe te dwingen. Niemand mag gedwongen worden toe te treden tot een gemeenschap, en ieder lid van een gemeenschap heeft het recht op afvalligheid.

De neutraliteitseis van de lekenstaat is geen onverschilligheid, maar betekent een actieve bescherming van burgerrechten. De ambtenaren en mandatarissen van die lekenstaat dienen dan ook die neutraliteit te belichamen, voor zover en wanneer zij hun functie uitoefenen. Hun engagement tot neutraliteit is een (van de) garantie(s) voor maatschappelijke veiligheid. Incidenten allerlei bewijzen hoe zeer onze samenleving worstelt met de betekenis van de godsdienstvrijheid, het wezen van de democratische lekenstaat, en de delicate evenwichten binnen en tussen de mensenrechten.

Godsdienstvrijheid in een lekenstaat betekent niet dat een godsdienst alle vrijheid heeft. Dat is een theocratie. Godsdienstvrijheid in een lekenstaat betekent juist dat de vrijheid van elke godsdienst afzonderlijk op verantwoorde wijze beperkt wordt, om het samenleven van verschillende godsdiensten mogelijk te maken en om de integriteit van de persoon te garanderen. Godsdienstvrijheid betekent vrijheid van keuze tussen godsdiensten, ook vrijheid om van godsdienst te veranderen, godsdienstvrijheid betekent niet dat godsdienst een vrijgeleide is tot om het even wat, laat staan om de seculiere wet te overtreden. De godsdienstige voorschriften zijn ondergeschikt aan de seculiere wet, waaruit volgt dat ook

"erkende" godsdiensten geen bijzondere voorkeursbehandelingen verdienen. Het eerste is de essentie van de scheiding tussen kerk en staat, het tweede wil een discriminatie vermijden van niet-erkende godsdiensten.

De UVRM, die samen één geheel vormt, zegt duidelijk:

Artikel 18: "Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen zowel in het openbaar als in zijn particuliere leven zijn godsdienst of overtuiging te belijden door het onderwijzen ervan, door praktische toepassing, door eredienst en de inachtneming van geboden en voorschriften".

Artikel 3: "Een ieder heeft het recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon."

Artikel 4: "Niemand zal in slavernij of horigheid gehouden worden. Slavernij en slavenhandel in iedere vorm zijn verboden."

Artikel 5: "Niemand zal onderworpen worden aan folteringen, noch aan een wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing."

Ook "kleine" religies hebben dus rechten, en godsdienstige voorschriften mogen de integriteit van de persoon niet schenden.

Een veelgehoorde kritiek op de lekenstaat stelt dat de individuele burger vrij kiest aan welke godsdienstige voorschriften hij zich onderwerpt. Het argument godsdienstvrijheid wordt dan geruild voor "individuele" vrijheid. Dit argument is eigenlijk nog erger dan dat van het vermeende recht op religieuze orthodoxie, omdat men hier terugvalt op een soort "IK-absolutisme" of "IK-theocratie" waarbij het burger zelf is die zich met zijn grillen boven de wet stelt. Ook zulks is onaanvaardbaar: de neutraliteitseis van de lekenstaat is inderdaad een beperking van de individuele religieuze praktijk, maar wel degelijk een verantwoorde beperking.

Weer een commentaar is dat een neutraliteitseis kan leiden tot minder emancipatie. Hierbij schuilt een contradictie: als de burgers zelf vrij kiezen voor een bepaalde religieuze traditie, dan zijn ze ook zelf verantwoordelijk voor de gevolgen van hun keuze, en niet de overheid die de neutraliteitseis oplegt.

Nog een andere opmerking is dat een neutraliteitseis bij religieuze kleding niet werkbaar zou zijn, wegens verwarring met "gewone kledij". Die argumentatie houdt geen steek, omdat die voorbeelden gebonden zijn aan een concrete situatie, en de drager van bv een zonnebril zich niet op één of andere religieuze verplichting zal beroepen ten einde zijn zonnebril niet te moeten afzetten. De tegenstanders van een neutraliteitseis ervaren de kleinste verplichting al als een inbreuk op ofwel de voorschriften ofwel op het absolutisme van de eigen keuze: alsof er geen wet zou bestaan. Wie zo redeneert over een zonnebril, moet ik nog tegenkomen.

Een belangrijke bedenking is welk doel de godsdienstvoorschriften dienen of wat hun symboliek is. In sommige gevallen leiden ze tot een gestoorde communicatie tussen de gelovige en zijn omgeving, in andere gevallen naar een ideologie van valse schuldgevoelens, met hel en verdoemenis, en nog anders naar sociale segregatie tussen gelovigen en ongelovigen. De vraag is relevant in hoeverre sommige opgeëiste voorkeursbehandelingen in wezen geen schendingen zijn van de integriteit van de mens en van de menselijke waardigheid. Of daar "vrij" voor gekozen wordt of niet, verandert daar niets aan.

Godsdienstvrijheid betekent, zoals reeds vermeld, ook de vrijheid om van godsdienst te veranderen en het verbod anderen tot een bepaalde godsdienst te dwingen of te manipuleren. De neutraliteitseis beschermt de "afvalligen". Uiteraard is het steeds nodig de invoering van een neutraliteitseis zorgvuldig te verantwoorden aan de hand van de context, na te gaan of er geen uitzonderingen nodig zijn, en of er geen gevaar is van indirecte discriminatie (bv door combinatie van een activeringsbeleid of de leerplicht met een neutraliteitseis), maar dat weerlegt echter niet dat een bestuurlijke overheid neutraliteit kan eisen, zonder daardoor te discrimineren.

Stel dat wie bv verzaakte aan de stemplicht, afwezig was geweest om religieuze redenen en dat deze redenen de grond van de vrijspraak worden? Zulks zou een bijzonder ernstige zaak zijn, want het zou betekenen dat andere seculiere en mogelijk zeer gefundeerde (gewetens)bezwaren het moeten afleggen tegen het excuus van de godsdienstige voorschriften, en dat bij gevolg "gewone" burgers worden veroordeeld voor gelijkaardige feiten waarvoor een ander om "religieuze redenen" kan worden vrijgesproken. En dat zou pas werkelijke discriminatie zijn, maar van de seculiere burger ditmaal.

Democratie betekent dat godsdienst ondergeschikt is aan de wet, en de wet ondergeschikt aan objectiverende waarheid en aan de natuur. Wie die volgorde door elkaar gooit, ondermijnt de kern van de democratie zelf.

9. Federalisme

Confederalisme is geen levensbeschouwelijk neutraal concept. Het stoelt onder meer op het katholieke personalisme, op het actief pluralisme of op een seculiere zingeving op basis van taal, culturele identiteit of "Volk". Confederalisme aan de bevolking opdringen, is dus een strategie om de scheiding tussen Kerk en Staat te doorbreken, meer bepaald door het opleggen van een eenheid tussen Volk en Staat.

Het is daarom nodig vast te leggen dat "Scheiding tussen Kerk en Staat" de "Scheiding tussen Volk en Staat" impliceert. Een scheiding tussen Volk en Staat betekent dat de overheid binnen haar grenzen het bestaansrecht erkent van verschillende etnieën en culturen, dat de overheid zorgt voor een legaal kader waarbinnen deze culturen samenleven, en dat het concept "Staatsvolk" evenzeer verworpen wordt als "Staatsgodsdienst". Binnen een democratische lekenstaat is het onaanvaardbaar dat een cultuur (alle) andere tracht weg te werken en alleen aan zichzelf bestaanrecht toekent. In een democratische lekenstaat is het principieel uitgesloten dat een volk, geloof of cultuur zich tracht te ontwikkelen door de andere te vernietigen. Die beperking geldt uiteraard ook voor de aanbidders van het imaginaire "Vlaamse Volk".

Er blijkt een duidelijke samenhang te bestaan tussen een "verdere staats Hervorming", arbeidsplicht, taaldwang, inburgering en consumptiedwang. Het "eigen" Vlaamse beleid moet immers een "strengere" opvolging van werklozen mogelijk maken, zorgen voor lastenverlagingen voor bedrijven, migranten aantrekken uit het buitenland en uit Wallonië. Maar die "migranten" dienen dan ingeburgerd te worden en moeten allemaal netjes Nederlands spreken, opdat ze geen bedreiging zouden vormen voor de "Vlaamse identiteit". De overwerkte Vlamingen reageren hun stress af met vrolijk dwangmatig shoppen, en zorgen zo voor de uitbouw van de "economische motor" en voor nog grotere arbeidsplicht.

Confederalisme is de blauwdruk voor een destructieve dwangmaatschappij, die niet anders kan dan de democratie ondermijnen. Een democratisch confederalisme binnen één natie, bestaat niet, en zeker niet als het nationalistisch gemotiveerd wordt. Confederalisme is per definitie inter-nationaal.

Federalisme daarentegen kan, zoals hierboven aangetoond, een evenwichtige bestuursvorm betekenen, met respect voor mensenrechten en democratie. Het verschil tussen federalisme en confederalisme is meer dan een louter bestuurlijke tegenstelling. Het gaat om een andere maatschappijvisie.

10. Een creatief pro-Belgisch engagement

De anti-Belgische filters in de partijbesturen moeten verdwijnen. Ook Pro-Belgische politici moeten hun plaats kunnen innemen binnen de Vlaamse regering en in het Vlaams Parlement, wat op dit ogenblik niet meer mogelijk is. De rol van de ex-VU moet herbekeken worden. Partij-overkoepelende programma-afspraken zouden moeten aanvechtbaar zijn, omdat ze de burger in de onmogelijkheid brengen er tegen te stemmen.

Omgekeerd is het best Vlaamsgezinde politici te weren uit federale functies. Van wie federale mandaten opneemt, mag verwacht worden dat ze pro-Belgisch zijn.

Om te hernemen: de huidige regimecrisis is zowel oorzaak als gevolg van een gebrekkige werking van onze democratie. Daaruit volgt dat deze crisis niet duurzaam kan overwonnen worden zonder diepgaande bezinning op en herstel van de Belgische democratische instellingen. Dit aspect is dus zeker niet verwaarlozen of te vergeten.

Onze taalperikelen

1. Taalvrijheid

Onze taalproblemen zijn in wezen godsdiensttwisten. De reden daarvoor is dubbel: Vlaams taalfundamentalisme is een vorm van seculier godsdienstig integrisme, en katholiek fundamentalisme is onlosmakelijk verbonden met de Vlaamse beweging.

Vlaamse taalfundamentalisten baseren zich steeds weer op het territorialiteitsbeginsel. Dat beginsel streeft naar het samenvallen van cultuur, bestuur en grondgebied. Het werd aangewend door Karel V bij de Vrede van Augsburg in 1555 om de godsdienstoorlogen te beëindigen die de droom van één groot christelijk Europa hypothekeerden. Achteraf bleek dit beleid van Karel V de religieuze polarisering op de spits te drijven, en zeker niet te milderen: "zijn" Heilige Roomse Rijk spatte uit elkaar als een lappendeken.

Het basisprincipe van deze Godsdienstvrede van Augsburg was: "Cuius regio, eius religio", dwz "Elk land zijn godsdienst". De "Vrede van Westfalen" bevestigde in 1648 dit principe. Maar is dit "territorialiteitsbeginsel", dwz "Elk land zijn godsdienst", wel echt en waarachtig "pacificatie" te noemen? Het veroorzaakt allereerst volksverhuis waarbij families uit elkaar worden gerukt, wanneer mensen gaan wonen in het land van "hun" godsdienst". Het veroorzaakt een interne machtsstrijd binnen elk land, omdat wie de macht bekleedt, ook de godsdienst bepaalt. Het veroorzaakt een doorgedreven en afgedwongen homogenisering van de cultuur en van de godsdienst binnen elk land, bij ons bekend als de "contrareformatie". "Aanpassen of opkrassen" was de leuze, en is nog steeds de essentie van het territorialiteitsbeginsel. Vermoord worden hoorde toen ook bij de keuzemogelijkheden. Velen ontvluchtten het land, met een emigratieverbod en gedwongen bekeringen tot gevolg.

De uiteindelijke oplossing voor de religieuze conflicten kwam veel later pas na de Franse Revolutie, met de scheiding tussen Kerk en Staat, met het inschrijven van burgerlijke vrijheden in de grondwet. Anders gezegd: godsdienstvrijheid is de moderne oplossing voor godsdienstoorlog, het territorialiteitsbeginsel is een overblijfsel uit een ver verleden, een archaïsch en onwerkzaam beleidsinstrument. Het territorialiteitsbeginsel is daarom

helemaal geen garantie op pacificatie, integendeel, het staat voor culturele dwang die alle redding zoekt in monoculturele homogeniteit en die culturele verscheidenheid als een "kost" en als een "gevaar" beschouwt.

Net zoals gedwongen bekeringen onder het motto "Elk land zijn godsdienst" geen oplossing zijn voor religieuze conflicten, net zo min is territoriale dwang de oplossing voor taalconflicten. Zoals godsdienstvrijheid de oplossing is voor religieuze diversiteit, zo is taalvrijheid de oplossing voor taalverscheidenheid. Godsdienstvrijheid betekent in de eerste plaats verbod op fundamentalisme, en anderzijds het recht op afvalligheid: voor taalvrijheid geldt hetzelfde.

Taalproblemen stellen zich niet alleen in België, en dat is een reden te meer er een grondige oplossing voor te zoeken. Die oplossing ligt in taalvrijheid, dwz in het (ten dele) loslaten van de koppeling van "grondgebied" met taal. We hebben een scheiding tussen Taal en Staat nodig, naar het voorbeeld van Scheiding tussen Kerk en Staat, dus taalvrijheid naar het model van godsdienstvrijheid.

We zouden kunnen werken met "erkende streektalen" zoals er ook "erkende godsdiensten" bestaan. Die erkenning kan gelden voor heel België, al zou het mogelijk zijn een hiërarchie van de talen volgens gewest en "stad of gemeente" af te spreken.

Het territorialiteitsbeginsel behoeft dus niet volledig geschrapt, maar sterk geminimaliseerd te worden. Stel dat in "Vlaanderen" de moedertaal van de meerderheid van de burgers Nederlands is, dan volgt daaruit dat de overheid in het Nederlands aanspreekbaar hoort te zijn, en dat Nederlands de aangewezen "eerste taal" is in onderwijs. Wat er niet uit volgt is een "uitsluitend Nederlandstalige" regio Vlaanderen. Taalvrijheid houdt in dat ieder burger probleemloos en zonder het ondergaan van intimidaties of sociale druk andere talen, en zeker de andere erkende landstalen kan gebruiken.

In de marge dient opgemerkt dat de Franse Revolutie na een tijdje overstapte op de cultus van "Langue Nationale", waardoor het Frans bij sommigen een imperialistisch arrogant kantje kreeg. Hierbij is duidelijk dat er enige zelfreflexie nodig is om het samenleven mogelijk te maken.

2. Taalhoffelijkheid

Taalvrijheid betekent dat de overheid zich op taalgebied aanpast aan de burger en niet omgekeerd. Voor taalvrijheid geldt bovendien wat voor elke vrijheid geldt, nl. dat ze geen dekmantel mag zijn voor misbruik. Taalhoffelijkheid gaat dus steeds samen met taalvrijheid, dwz taalvrijheid impliceert taalhoffelijkheid, maar omgekeerd volgt uit taalhoffelijkheid dat men anderen taalvrijheid gunt. Taalvrijheid en taalhoffelijkheid zijn samen moderne beleidsinstrumenten.

Het gaat om het bewustzijn dat taal niet meer is dan een communicatiemiddel, een instrument dat slechts in zeer beperkte mate betrokken is bij de vorming van de menselijke identiteit. Taal omvat ook veel meer dan de louter gesproken taal, lichaamshoudingen zijn vrijwel universeel verstaanbaar voor wie over voldoende inlevingsvermogen beschikt. Communicatie is het voornaamste doel van (gesproken) taal, en daarom is in een meertalig land meertaligheid een uiting van respect voor de medeburgers, een expressie van burgerzin. Men kan dus van de burgers verwachten dat ze zich daarop toelagen.

Aanvullend dienen adequate minderhedenrechten zoals ze door Europa worden voorgesteld, ingeschreven te worden in de wetgeving naast de erkenning verschillende

landstalen, als extra hulpmiddel om onze taalproblemen op een moderne manier van een passende wetgeving te voorzien.

Taalvrijheid kan niet los gezien worden van de anti-discriminatie wetgeving. Waar taaldiscriminatie bestaat, moet een passend gerechtelijk antwoord mogelijk zijn. Anderzijds staat het territorialiteitsbeginsel haaks op het gelijkheidsbeginsel, omdat het de mogelijkheid biedt een "eigen", dwz ongelijk beleid te voeren.

De huidige Vlaamse autoritaire en dogmatische taalwetgeving behoeft helemaal niet nageleefd te worden en is dringend aan herziening toe. De huidige taalwetgeving is achterhaald en reactionair, en bron van sociaal conflict. De Vlaamse taalwetgeving leggen we best waar ze thuishoort: ver weg, bij het vuilnis.

Waar we best werk van maken is een van een redelijke invulling van taalvrijheid geldend in heel België, onlosmakelijk verbonden met taalhoffelijkheid. Zo maken we samenleven mogelijk, en vermijden we polarisering.

De menselijke identiteit

Dat "Het Vlaamse Volk" of "De Vlaamse identiteit" zou bestaan, is een collectieve waan. Zelfs als er tussen mensen uitgebreide biologische en culturele verwantschappen bestaan die men als "etnie" zou kunnen omschrijven, zelfs dan blijft het zo dat de leden van die etnie enerzijds erg verspreid en anderzijds gemengd met andere etnieën leven. Door emigratie en immigratie is elke samenleving principieel multi-etnisch, en heeft elke etnie een vorm van diaspora ondergaan. Het concept "Volk" in de betekenis van "Het Vlaamse Volk" is een waan als onderdeel van de Vlaams-nationale massahysterie, die men op haar beurt als een reactie op de mondiale globalisering kan beschouwen.

Bestaat "Het Vlaamse Volk"? Natuurlijk niet.

Stel dat ik begin te tellen van bij de Frankische invallen in het Romeinse Rijk. Het gaat over een kleine elite van Germaanse krijgers die de Romeinse elite verjoeg, en zich vermengde met de plaatselijke Gallo-Romeinse bevolking. Wie stamt er vandaag af van deze Franken? Of stel dat ik begin te tellen van bij de Guldensporenslag. Om te beginnen ging die om een conflict tussen het Graafschap Vlaanderen (= Frans Vlaanderen, West- en Oost-Vlaanderen, Zeeuws Vlaanderen) met Frankrijk, dat is niet het grondgebied van het huidige Gewest Vlaanderen, want het had de Schelde als natuurlijke grens. Maar verder: wie zijn daarvan de afstammelingen? Velen emigreerden naar alle delen van de wereld en vooral naar Nederland. Velen immigrerden: Bourgondiërs, Spanjaarden, Oostenrijkers, Fransen, Duitsers, Engelsen, Amerikanen, Canadezen, Italianen, Hongaren,

Een gemeenschappelijke cultuur of taal is in "Vlaanderen" al evenmin aanwezig als een gemeenschappelijke afkomst en geschiedenis. En ook de taal is verscheiden. Het Algemeen Nederlands is een kunstmatige en volksvreemde taal, en er worden door de bevolking tientallen niet-Nederlandse talen gesproken in de huiskamers. Bovendien is taal slechts één element van identiteit, en is identiteit maar één van de vele functies van taal. Maar zelfs als mogelijk zou blijken op basis van enkele culturele kenmerken om een "Vlaams Volk" te beschrijven met enigszins een "Vlaamse identiteit", dan is het volstrekt zeker dat die groep mensen niet samenvalt met de groep burgers van het Vlaams Gewest.

Een concept "Vlaams Volk" is eerder een manipulatie-instrument ter homogeniseren van de cultuur, "elk land zijn cultuur". Het is geen beschrijving van een reëel bestaande toestand, maar een waan over een te bereiken "ideaal" van Vlaams-nationalisten, een aanfluiting van de redelijke vrijheid die vervat zit in multicultureel burgerschap. Vlaams-nationalistische initiatieven zoals vergaande regionalisering, andere maximum snelheden op de wegen,

een eigen Vlaamse gebarentaal, enz dienen dan ook om deze fictieve Vlaamse identiteit op te dringen en om de bevolking ten noorden en ten zuiden van de taalgrens van elkaar te vervreemden, welke eindigt in niets minder is dan discriminatie op basis van woonplaats. Het discours over "Het Vlaamse Volk" of over "Vlaamse identiteit" staat dus principieel in dienst van en discriminatiediscours op basis van "ware volksaard".

Niet alleen België, maar de volledige Europese en zelfs globale samenleving is het slachtoffer van communitarisme (of "volkerendenken") dat een eenheid van "volk" en territorium, "volk en staat" wenst. Op Europees vlak uit het communitarisme zich in het streven naar een "Europa der volkeren", op Belgisch vlak uit dit denken zich in confederalisme en separatisme. Het communitarisme is een hedendaagse manier om de scheiding tussen Kerk en Staat te doorbreken, door "Gods (uitverkoren) Volk", of een alternatieve formulering daarvoor, tot maatstaf van het politieke denken te maken. Communitarisme verdeelt en vervreemdt de burgers, en polariseert de samenleving in wederzijds vijandige groepen die bezeten zijn door hun collectieve "identiteit".

Communitarisme schept autoritaire bestuursvormen waarbij bestuurders pretenderen te vertolken wat "Het Volk" wil. Het is een gesloten denken dat de zelfbeschikking en het recht op afvalligheid van de burgers aantast. Net zoals het voor religieuze fundamentalisten ondenkbaar is dat iemand ervoor kiest de religie van oorsprong te verlaten, net zo miskennen flaminganten aan andere Vlamingen het recht om niet-flamingant te zijn. Communitarisme betekent dus een aantasting van de integriteit van de mens. De "Vlaamse zaak" is daarom een slechte zaak, en daarom is "meer Vlaanderen" niet alleen nadelig voor "De Walen", maar in de eerste plaats voor "De Vlamingen" zelf. De "Vlaamse zaak" ontkent immers hun zelfbeschikkingrecht, of het stimuleert hun egoïsme.

Antropologen beschouwen dit soort "voortrekkers" die zichzelf als "de zuiveren" zien, als een soort "etnie binnen een etnie" die de andere burgers wil overheersen. Dat laatste is inderdaad wat er gebeurt in Vlaanderen, waar een flamingante extremistische minderheid met manipulatieve technieken de controle over de Vlaamse politiek heeft verworven.

Een a priori identiteitsconcept vervreemdt de burgers niet alleen van elkaar, maar ook van zichzelf. Dat geldt ook voor de "gelaagde identiteit" van wie beweert meervoudige identiteiten probleemloos te combineren.

In tegenstelling met de monolithische, al dan niet gelaagde, identiteit is de menselijke identiteit een dynamisch gegeven, geen blok beton of multiplex-plaat, maar een a posteriori resultaat van menselijk groeien. Ieder mens heeft zijn "geworpenheid" in biologische, psychologische, sociale, geografische en historische zin, maar menselijke zelfontplooiing betekent in de eerste plaats een groei van de persoonlijkheid en een zelf-overstijging van het menselijke vertrekpunt naar de medemens toe.

Een democratische overheid biedt een wettelijk kader om deze menselijke zelfontplooiing mogelijk te maken, een totalitaire overheid wil de mens verstikken in een a priori identiteit.

Een Belgisch humanisme

Humanisme bestaat echter in een grote verscheidenheid en in alle kleuren.

Zo zijn er christen-humanisten die hun humanisme inspireren op het christendom in het algemeen of op links-personalisme in het bijzonder. Een deel zoekt inspiratie bij renaissance-humanisten of in de Unitaristische kerk die daar uit voortkwam. Meestal relativeren of verwerpen ze daarbij de erfzondeleer van Augustinus en leggen ze de nadruk

op de menselijke bekwaamheid om het goede te doen, op de menselijke vrijheid. Een aantal verkiest een leven in navolging van de menselijke Jesus ("imitatio Christi") boven de kerkelijke orthodoxie, rituelen en liturgie. Nog anderen vinden dat religie en dus ook het Christendom best bekeken en geëvalueerd worden met het oog op hun maatschappelijk nut: religie in dienst van de menselijk welzijn, ipv de mens onderworpen aan de Gods-Dienst.

Bij moslims bestaat islam-humanisme, niet in het minst onder de vorm van islam-feminisme. De Egyptische Nazira Zain al-Din was bij de eersten om de sluier af te leggen, in het kader van die tijd een expressie van grote moed. Vandaag zijn er in ook in Egypte mensenrechtenactivisten als Nawal El Saadawi. De humanistische moslims leggen de nadruk op de historische context en relativiteit van de Koran en de Sharia, zoeken een innerlijke beleving ("innerlijke Jihad") en concentreren zich op de geest en de ziel van de islam, ipv op een legalistische interpretatie van de voorschriften.

Ook andere religies hebben een humanistische grondslag, het taoïsme, het boeddhisme, het confucianisme, en vele andere. Ik denk aan figuren als de Dalai Lama en Mohandas Gandhi.

Verder is er, al dan niet tegengesteld aan de vorige vormen van religieus humanisme, het seculier humanisme, dikwijls in combinatie met socialisme. Humanistisch liberalisme vindt men bv bij Martha Nussbaum, die zich, ver van het libertarische kapitalisme en egoïsme, onder meer toelegt op "capabilities", en zo een evenwicht zoekt tussen verantwoord overheidsbeleid en menselijke vrijheid.

Voor mezelf heeft humanisme een politiek-liberale oorsprong, een universeel humanisme: open, op redelijke individuele zelfbeschikking gericht, universeel en ecologisch, dwz zich niet beperkend tot de grenzen van de Europese cultuur of de beperkingen van een Grieks-Joods-Christelijke cultuur, noch tot de kortzichtigheid van een verouderd antropocentrisme dat zich afzet tegen de natuur.

Vanuit welke ideologie men ook vertrekt, de afkeer van fundamentalisme, ook van seculiere vormen van fundamentalisme, blijkt voor het humanisme de karaktereigenschap bij uitstek. Ieder mens heeft een referentiekader, een ideologie waarmee hij zijn leven zint geeft. Wie de zorg om de (mede)mens belangrijker vindt dan zulke eigen ideologie, stijgt daar bovenuit en is in staat verbonden vredelievend met anderen samen te leven. De verschillen tussen alle unieke mensen, zijn dan een uitgangspunt van contact, en geen belemmering.

Humanisme is dus een overbruggingsmiddel over de noodzakelijke en gewenste verscheidenheid binnen de samenleving.

Humanisme stelt ook het menselijk welzijn centraal en kan daardoor perfect de rol vervullen van kernwaarde voor een modern België. Het streven naar de integriteit en het welzijn van de individuele mens kan als richtinggevend principe de buitenlandse politiek, de ordehandhaving en het sociaal beleid sturen. België als natie wordt zo symbool voor burgerlijke vrijheden en mensenrechten, van humanistisch eenheidsfederalisme.

Het is dan ook in de zelfbevestiging van de mens als mens, ook op economisch vlak, dat de weg ligt naar het bestrijden en het neutraliseren van de Vlaams-nationalistische agressie. Humanisme is het "tegengif" voor fundamentalisme, ook voor taalfundamentalisme.

De dialoog

Op zijn minst principieel dan toch, klinkt "dialoog" goed, maar er zijn verschillende valkuilen aan verbonden die geen succes maar mislukking en ontgoocheling garanderen. Of een dialoog succesvol is of niet, hangt immers niet (alleen) af van de goede wil en de motivatie van de deelnemers aan die dialoog, maar wordt bepaald door de onderliggende parameters van het gesprek.

Wie de "gebruiksaanwijzing" van het concept dialoog niet naleeft, stevent met zekerheid af op een mislukking. Met welke valkuilen kan men geconfronteerd worden? Om terecht een dialoog genoemd te kunnen worden is een gesprek volkomen evenwichtig en open of het is geen dialoog. Een dialoog werkt op basis van probleemstellingen en feitenanalyses, niet op basis van eisen, a priori's of voldongen feiten.

Iemand die beweert een "rechtmatige eisen tot verdergaande regionalisering met dialoog te willen bereiken", raaskalt en verkoopt klinkklare onzin. Een vast- en vooraf bepaald einddoel is immers dialoogbelemmerend en zelfs gewoon strijdig met het concept op zich. Een dialoog werkt creatief en gefaseerd naar oplossingen toe: begrijpen, brainstorming en daarna pas de bezwaren.

Wat maakt een gesprek tot dialoog? Zonder volledig te zijn, verwijs ik naar de behoefte om van elkaar te leren, om te onderzoeken en te ontdekken en zo vertrouwen te scheppen. Daaruit kunnen dan voorstellen gedaan worden tot een oplossing, voorstellen die opnieuw onderzocht kunnen worden. Het komt er dus op aan samen op redelijke gronden na te denken over een probleem van gemeenschappelijk belang.

Maar dialoog heeft bestudeerde en goed gedocumenteerde obstakels: onvoldoende luisterbereidheid, niet voor zichzelf spreken maar voor een "groep", willen overtuigen ipv willen begrijpen, niet alle betrokken partijen horen, angst, machtsvertoon, dreigementen, strakke dead-lines, wantrouwen, invloed van buitenaf of povere communicatie.

Daarom worden soms gespreksregels afgesproken, zoals het "praatstokje" :

1. Laat de ander zijn/haar verhaal vertellen. Vertel op dat moment a.u.b. niet jouw verhaal.
2. Geef niet je mening over hun ervaringen.
3. Waardeer het verhaal van anderen, oordeel niet.
4. Wees écht nieuwsgierig naar de ervaringen, gedachten en gevoelens van anderen. Probeer je open te stellen en tot je door laten dringen wat de ander zegt.
5. Sommige mensen zullen langer tijd nodig hebben om over hun antwoorden na te denken. Sta toe dat mensen zoeken, stotteren of dat het even stil is.
6. Spreek voor jezelf: praat zoveel mogelijk vanuit de ik-positie, vermijd "je" of "men".
7. Vraag bij algemeenheden om concrete voorbeelden en om toelichting als je iets niet begrijpt.
8. Behandel de ander zoals jezelf zou worden behandeld: met respect en vriendelijkheid

Uit dit lijstje gespreksregels voor dialoog blijkt al hoe groot de kans op mislukken is van communautair overleg. Politici die zich opwerpen als de spreekbuis van "Alle Vlamingen"

en niet uit eigen naam spreken (regel 6) , of die vervallen in algemene platitudes zoals "Vlaanderen wil meer bevoegdheden", vernietigen door hun stereotyperingen een mogelijke dialoog nog van voor hij begonnen is.

Volgens de principes van de sociocratie vindt dialoog ook plaats in een beperkte kring met een duidelijk gemeenschappelijk doel. Dat gemeenschappelijk doel maakt het samen-denken en oplossen mogelijk.

Daaruit volgt dan ook dat bij communautair overleg met het oog op het uittekenen van de krijtlijnen van een modern België, alleen deelnemers in de kring mogen opgenomen worden die deze doelstelling toegewijd zijn. Anderzijds is het nodig alle relevante partijen te horen, en dat hoeven niet noodzakelijk politici te zijn, zo lang zij maar dat doel van het uitwerken van een modern België oprecht voor ogen hebben. Belangrijk hierbij is een kring te ontwikkelen die generaties en gender doorkruist: de toekomst van België is een zaak van alle Belgen, Nederlands-, Duits- of Franstalig, jong of oud, man of vrouw.

Noch dwang, ook niet die van een tijdschema, noch veto, noch consensus, maar onderlinge afstemming stuurt een vruchtbare dialoog. Deelnemers hebben het nodig de waarde van het bezwaar te ontdekken, ipv de confrontatie.

Ook is het nodig zich te hoeden voor de valse redelijkheid e.a. drogredenen. Daarbij vergist men zich door te denken dat het "rekenkundige gemiddelde" van twee fouten of twee posities noodzakelijk een goed resultaat oplevert. Zo van: "Als een vrouw nu aanvaardt om half verkracht te worden, dat klinkt toch redelijk". Of: "Hoeveel is $2 + 2$? 3 ? $3,5$? Dan zal het wel $3,25$ zijn". Redelijkheid ontstaat door logische en morele analyse en constructie, niet door een "middleground" of "valse dilemma's".

Een slotbeschouwing

Wie een dialoog wil aangaan, moet oprecht en eerlijk de theoretische regels die er eigen aan zijn, respecteren, anders is het volstrekt zinloos er nog maar aan te beginnen.

De resultaten die zo, weze het moeizaam en na voldoende lang beraad, (zullen) worden bereikt, doorstaan de eis der duurzaamheid: grondig en diepgaand doorgesproken en in overeenstemming bereikt kunnen zij de grondvesten uittekenen van een nieuw, modern België.

Zo overwinnen we deze regimecrisis en slaan we de weg in naar een België met het oog op de redelijke zelfbeschikking en het welzijn van de burgers, gestuurd door wetenschappelijk inzicht en redelijk discours, liberale democratie, met humanistische waarden, ecologisch en feministisch verantwoord.

Dialoog is een prima idee en een krachtige werkwijze, maar als men er onbezonnen, met een verborgen agenda, of met een politiek van voldongen feiten ipv voorstellen aan begint, staat de mislukking nu al in de sterren geschreven.

De leidraad is niet een "gulden middenweg", maar een nieuw begeesterend project.